

III. ZASJEDANJE MEĐUVLADINE ZAJEDNIČKE UNCTAD/IMO RADNE GRUPE O POMORSKIM PRIVILEGIJIMA I HIPOTEKAMA I DRUGIM S TIME VEZANIM TEMAMA, ŽENEVA, 30. XI — 11. XII. 1987.

Ljerka Mintas-Hodak,
znanstveni asistent

UDK 347.79
stručni rad

1. UVODNE NAPOMENE

Dosada su izvršena dva pokušaja međunarodnog unificiranja propisa o pomorskim privilegijima i hipotekama (mortgageima) i to Međunarodnom konvencijom o izjednačenju nekih pravila o pomorskim privilegijima i hipotekama iz 1926. (koju je ratificiralo ili prihvatio 27 država) i Međunarodnom konvencijom o izjednačenju nekih pravila o pomorskim privilegijima i hipotekama iz 1967. (koju su ratificirale ili prihvatile samo 4 države i koja još nije stupila na snagu). Budući da zemlje common lawa nisu ratificirale nijednu od tih konvencija, i s obzirom da je Konvenciju iz 1967. ratificirao vrlo mali broj država, u krilu Međunarodnog pomorskog odbora (»Comité Maritime International« — dalje CMI) započelo se prije više godina istraživati razloge takva stanja. Istraživanja su pokazala da bi rješenja predviđena Konvencijom iz 1967. uglavnom mogla biti prihvatljiva za veći broj država uz određene preinake, posebno takve kojima bi se ojačao pravni položaj hipotekarnih vjerovnika odnosno mortgagesa u odnosu na sve ostale privilegirane vjerovnike. Stoga je CMI u razdoblju od 1983. do 1985. na osnovi teksta Konvencije iz 1967. izradio prijedlog promjena s alternativnim rješenjima pojedinih odredaba Konvencije iz 1967. Taj tekst prihvaćen je na XXXIII. plenarnoj konferenciji CMI koja je održana od 19. do 25. svibnja 1985. u Lisabonu i poznat je pod skraćenim nazivom »Lisabonski nacrt«.¹

Dok je još trajao rad CMI na reviziji Konvencije o pomorskim privilegijima i hipotekama iz 1967, dvije međuvladine međunarodne organizacije Konferencija Ujedinjenih naroda za trgovinu i razvoj (»United Nations Con-

---

¹ Vidi o tome više Filipović, V., »Lisabonski nacrt Međunarodne konvencije za izjednačenje nekih pravila o pomorskim privilegijima i hipotekama od 1967«, **UPPK**, br. 105/106, 1985, str. 42-50.

ference on Trade and Development» — dalje UNCTAD) i Međunarodna pomorska organizacija (»International Maritime Organization« — dalje IMO) uvrstile su u svoje programe budućeg rada i pitanje unifikacije propisa o pomorskim privilegijima i hipotekama (mortgages). U tu svrhu osnovale su Zajedničku međuvladinu radnu grupu stručnjaka povjerivši joj zadatak da prouči postojeće međunarodne konvencije o pomorskim privilegijima i hipotekama/mortgageima i odgovarajućim postupcima izvršenja kao što je privremena mjera zaustavljanja brodova; pripremi uzorak—zakon ili smjernice za unifikaciju pomorskih privilegija i hipoteka/mortgagea; i postupka zaustavljanja brodova; ocjeni prikladnost uvođenja međunarodnog upisnika pomorskih privilegija i mortgagea/hipoteka.²

Zajednička UNCTAD/IMO međuvladina radna grupa stručnjaka započela je radom 1986. i dosada je održala tri zasjedanja, prvo u prosincu 1986. u Ženevi, drugo u svibnju 1987. u Londonu i treće u prosincu 1987. opet u Ženevi. Kao osnova za rad poslužio je CMI Lisabonski nacrt. Na osnovi primjedaba i prijedloga raznih država na Lisabonski nacrt, predsjedavajući Zajedničke radne grupe, Mr. G. G. Ivanov iz SSSR-a, izradio je, uz pomoć oba tajništva, novi prijedlog promjena Konvencije iz 1967. s komentarom pod nazivom »Nacrt članova o pomorskim privilegijima i hipotekama«.³

Na III. zasjedanju Zajedničke UNCTAD/IMO međuvladine radne grupe stručnjaka koje je održano od 30. studenog do 11. prosinca 1987. u zgradici UNCTAD-a u Ženevi raspravljalo se o predloženom »Nacrtu članova«. U tom razdoblju održana su dva plenarna zasjedanja Zajedničke radne grupe stručnjaka, i to 30. i 11. studenog 1987, a preostalo vrijeme radilo se u sjednicama.

U nastavku ovog izvještaja donosimo samo neke od primjedaba i prijedloga koje su delegacije raznih država stavljele na predloženi »Nacrt članova o pomorskim privilegijima i hipotekama«.⁴

2. PRIJEDLOZI I PRIMJEDBE NA POJEDINE ČLANOVE NACRTA

Najviše pažnje u diskusiji o pojedinim članovima bilo je posvećeno tekstu čl. 1. koji govori o priznanju i izvršenju mortgagea, hipoteka i drugih tečeta iste vrste (»mortgages, hypotheces and registerable charges of the same nature«); čl. 3. koji govori o promjeni vlasništva i o promjeni upisa broda; čl. 4. u kojem su taksativno predviđene tražbine osigurane pomorskim privilegijima (odnosno zakonskim založnim pravom u našem pravu); čl. 6. u kojem su također predviđene određene privilegirane tražbine ili tražbine za koje postoji pravo retencije; čl. 11. koji predviđa pravne učinke prisilne prodaje broda.

---

² Vidi rezolucija br. 6 (XI) sadržana u izvještaju Radne grupe o međunarodnom pomorskom zakonodavstvu sa 11. zasjedanja, Doc. TD/B/C.4/ISL/53, anex 1.

³ Vidi Doc. TD/B/C.4/AC.8/9 ili LEG/MLM/9.

⁴ O tome šire u završnim izvještajima Zajedničke radne grupe stručnjaka sadržanim u Doc. JIGE(III)/WP.5 i Doc. JIGE(III)/WP.5/Add.1 i Doc. JIGR(III)/WP.5/Add.2.

Prilikom diskusije o predloženom tekstu čl. 1. Nacrta, govornik Grupe 77, podržan predstavnicima još nekih država, predložio je da se pokuša dati definicija osnovnih pravnih pojmoveva kao što su mortgage, hipoteka, pomorski privilegij, upisnik brodova itd., na koje se tekst Nacrta konvencije i odnosi. U tu svrhu osnovana je bila posebna manja radna grupa koja je došla do zaključka da će biti izuzetno teško ako ne i nemoguće dati precizne definicije pojedinih pravnih pojmoveva koji se susreću u tekstu Nacrta konvencije, ali da je moguće, ako se o tome postigne sporazum, uvrstiti u preambulu Nacrta konvencije, određene smjernice za bolje razumijevanje takvih pravnih pojmoveva. Konačna odluka o tome odložena je za kasniji stadij.

Predstavnici pojedinih država izražavali su različite stavove, ovisno o stavu odnosnog nacionalnog prava prema tom pitanju, o potrebi da se u upisnik brodova, prilikom upisa hipoteke/mortgagea, mora upisati i najviši iznos pokrića (»maximum amount secured«). Delegacije država angloameričkog prava bile su za to da se to izričito ne predvidi kao uvjet dok su druge delegacije, među kojima i naša, podržavale da to ostane kao jedan od nužnih uvjeta za upis hipoteke/mortgagea. Nakon detaljnog razmatranja svih prijedloga, zaključeno je da se zasada zadrži u tekstu Nacrta konvencije i »najviši iznos pokrića« time da se doda sljedeći tekst: »... ako je to uvjet po nacionalnom pravu države upisa (broda) ili, drugačije, ako je takav iznos naznačen u dokumentu kojim se brod opterećuje«.

U odnosu na tekst čl. 1. Nacrta konvencije bilo je i drugih primjedaba. Tako su delegacija Poljske, Francuske i još nekih zemalja stavile primjedbu da bi trebalo u čl. 1. Nacrta izostaviti riječi »od strane njihovih vlasnika« (»by their owners«) jer bi se u protivnom Nacrt konvencije odnosio samo na ugovornu hipoteku/mortgage, a ne i na sudsku odnosno zakonsku hipoteku/mortgage. Ovaj je prijedlog bio općeprihvacen od strane svih delegacija, pa i naše s obzirom da i naše pravo predviđa mogućnost sudske hipoteke na brodu. Delegacija Poljske je predlagala da se ograniči pravo trećih osoba na pregled upisnika brodova radi stjecanja saznanja o postojećim hipotekama/morgageima na brodu samo na osobe koje imaju za to opravdani pravni interes. Ovaj je prijedlog bio odbačen od strane većine drugih delegacija, pa tako i naše. Delegacija SR Njemačke je predlagala da se u upisnik brodova ne upisuje adresa hipotekarnog vjerovnika/mortgagea jer je to podatak koji se s vremenom na vrijeme može promijeniti. I ovaj je prijedlog odbačen od većine ostalih delegacija jer u tom slučaju voditelj upisnika ne bi mogao postupati u skladu s odredbom čl. 10. Nacrta konvencije (prisilna prodaja broda).

Najžešća diskusija razvila se prilikom razmatranja čl. 3. Nacrta konvencije.

U prvom redu većina delegacija podržala je alternativni tekst odredbe čl. 3(1) koji je tako sročen da je jasno vidljivo kako se odredba tog člana ne odnosi na situaciju ako dođe do promjene vlasništva broda bez istodobne potrebe promjene upisa broda kao i u situacijama ako dođe do promjene upisa broda unutar iste države.

S obzirom da se čl. 3, st. 1. Nacrta konvencije odnosi samo na promjenu vlasništva ili upisa broda na osnovi sporazuma odnosnih stranaka, bilo je prijedloga (Grupa 77, Francuska itd.) da se st. 2. istog člana koji se odnosi na sve vrste promjene vlasništva ili upisa broda izdvoji bilo u posebni član ili da se pridoda čl. 11. Nacrta konvencije u kojem se govori o promjeni vlasništva i o promjeni upisa broda kao posljedici prisilne prodaje broda. Zasada ni o jednom od tih prijedloga još nije donesena konačna odluka.

Dosta vremena u diskusiji bilo je posvećeno i pitanju da li je potrebno zadržati oba podstava (a) i (b) u stavku 2. člana 3. Nacrta konvencije. Neke su delegacije predlagale da se zadrži samo podstav (a), smatrajući da se odredbom podstavka (b) omogućava makar i na kratko vrijeme dvostruki upis broda, a što bi bilo protivno Međunarodnoj konvenciji o upisu brodova iz 1986. Druge su delegacije bile za to da se zadrži i podstavak (b) st. 2. čl. 3. Nacrta konvencije, ali uz određene promjene teksta kako bi se jasnije označilo da je potrebno simultano obaviti ispis broda iz jednog i upis broda u drugi upisnik brodova.

Gotovo cjelodnevna diskusija bila je posvećena pitanju da li je potrebno u tekst Nacrta konvencije uvrstiti odredbe o upisu ugovora o zakupu broda (»demise charter«), što se pogrešno nazivalo »bareboat charter registration«, kao i na koji način protumačiti odredbe Međunarodne konvencije o upisu brodova iz 1986. u tom pogledu. Predsjedavajući Zajedničke UNCTAD /IMO međuvladine grupe stručnjaka predložio je u dokumentu JIGE (III) /WP/3 tekst čl. 3. bis u kojem se predviđa da u slučaju privremenog upisa broda, ranija država neće dopustiti suspenziju upisa izvršenog u njenom upisniku bez pismenog pristanka svih ovlaštenika upisanih hipoteke, mortgagea i drugih tereta iste vrste. Isto tako brod koji je upisan u jednoj državi ugovornici neće biti podoban za privremeni upis u drugoj državi ugovornici osim u jednom od slijedeća dva slučaja: » a) ako ranija država izda svjedodžbu da je upis broda u njen upisnik suspendiran; b) ako ranija država izda svjedodžbu da će upis broda u njezin upisnik biti suspendiran kad se ostvari privremeni upis.« U diskusiji o ovom prijedlogu iznesena su bila različita mišljenja. Neke delegacije kao SR Njemačka nisu uopće bile za to da se u Nacrt konvencije unosi odredba o upisu broda na osnovi ugovora o zakupu broda. Većina drugih delegacija bila je suprotnog mišljenja pozivajući se na rastući trend privremenog upisivanja brodova u upisnike na osnovi ugovora o zakupu broda. Između predstavnika država koje su podržavale prijedlog da se u Nacrtu konvencije predviđi i situacija kad je brod privremeno upisan u upisnik države u kojoj se nalazi sjedište osobe koja upotrebljava brod na osnovi zakupa razvila se oštra diskusija o tumačenju odredaba čl. 11, st. 5. i čl. 12. Konvencije o upisu brodova iz 1986. g. Neke od tih delegacija (npr. Poljska, DDR, V. Britanija, SAD, Norveška, Švedska itd.), potaknute tumačenjem danim od strane promatrača Međunarodne trgovачke komore iz Pariza (ICC), bile su mišljenja da odredbe Konvencije o upisu brodova iz 1986. treba tumačiti tako da je njima predviđena samo suspenzija upisa broda u pogledu njegova prava vijanja zastave, a da se suspenzija ne odnosi i na stvarna prava predviđena u ranijem (originalnom) upisniku brodova. Te delegacije prihvatile su tumačenje promatrača Međunarodne trgovачke komo-

re iz Pariza dano u dokumentu JIGE(III)/WP/4 da odredbe čl. 11(5) i čl. 12. Konvencije o upisu brodova iz 1986. predviđaju tzv. »razdvajanje nadležnosti« (»split of jurisdiction«), te da, u slučaju privremenog upisa broda u državi u kojoj se brod upotrebljava na osnovi ugovora o zakupu broda, ako hipoteke i ostali stvarnopravni tereti ostanu upisani u ranijem upisniku, to neće dovesti do dvostrukog upisa broda nego samo do razdvajanja nadležnosti u odnosu na takav brod.

Druge delegacije, među kojima posebno jugoslavenska, francuska i delegacija SSSR-a, odlučno su se suprotstavile takvu tumačenju odredaba Konvencije u upisu brodova iz 1986. smatrajući da i postojeće konvencije o pomorskim privilegijima i hipotekama (Konvencija iz 1926. i iz 1967.) kao i nova Konvencija o upisu brodova (1986.) izričito zabranjuju dvostruki upis brodova.

Jugoslavenska delegacija je u svojoj intervenciji o tom pitanju istakla da smo svjesni rastuće prakse upisa brodova u upisnik države u kojoj se nalazi sjedište osobe koja upotrebljava brod na osnovi ugovora o zakupu broda, pa da stoga smatramo da je u novoj Konvenciji o pomorskim privilegijima i hipotekama potrebno riješiti pitanje sudbine hipoteka/mortgagea na brodu prilikom privremenog upisa broda u upisnik države gdje se brod upotrebljava na osnovi ugovora o zakupu broda. Međutim, pri tome je potrebno imati na umu da i Ženevske konvencije iz 1958. i Konvencija o pravu mora iz 1982, ali i konvencije o pomorskim privilegijima i hipotekama iz 1926. i 1967, a napokon i sama Konvencija o upisu brodova iz 1986. jasno predviđaju da brod može biti u isto vrijeme upisan samo u jedan upisnik brodova. To načelo jednog upisa broda u isto vrijeme posljedica je nastojanja da se izbjegnu konfliktne i fraudolozne situacije u pogledu mjerodavnog pravnog poretku koje bi bile neminovne u slučaju da brod može istodobno biti upisan u više upisnika raznih država. Novina je Konvencije o upisu brodova iz 1986. što dopušta privremenu registraciju broda u državi u kojoj se nalazi sjedište osobe koja upotrebljava brod na osnovi ugovora o zakupu broda. Ova iznimka u pogledu suspenzije ranijeg upisa broda za vrijeme privremenog upisa broda na osnovi ugovora o zakupu broda posljedica je rastuće prakse takvih upisa u svijetu. Međutim, iz odredaba čl. 4, st. 4, čl. 11, st. 2, čl. 12, st. 4. Konvencije o upisu brodova iz 1986. jasno proizlazi da pojам suspenzije treba tumačiti tako da se za vrijeme trajanja suspenzije upisa broda u prvotni upisnik suspendira ne samo pravo vijanja zastave države upisa nego i sva ostala prava, a to znači i upisana stvarna prava. Samo takvo tumačenje pojma suspenzije prvotnog upisnika broda može osigurati da se privremenom registracijom broda u državi u kojoj se nalazi osoba koja iskorištava brod na osnovi zakupa ne omogući dvostruka registracija broda i sve negativne posljedice koje ona izaziva. Po mišljenju jugoslavenske delegacije dosada nije dano dovoljno argumenata da bi drugačije tumačenje bilo u skladu s postojećim međunarodnim instrumentima i s načelom o jednom upisu broda u svako vrijeme, a niti da bi takvo drugačije tumačenje odredaba Konvencije o upisu brodova iz 1986. o suspenziji ranijeg upisa broda bilo izrazito u korist zemalja u razvoju, na što su se delegacije pojedinih razvijenih zemalja iz Grupe B vrlo često pozivale.

Takav stav jugoslavenske delegacije, koji je usput rečeno, naišao na sve-srdno odobravanje predstavnika Italije, Francuske, Comité Maritime International, Švicarske, Madagaskara, SSSR-a i dr., potpuno je u skladu s našim postojećim pomorskopopravnim zakonodavstvom i interesima SFRJ kao pomorske zemlje.

Nastavak diskusije o ovom pitanju odgođen je za IV. zasjedanje Zajedničke UNCTAD/IMO međuvladine grupe stručnjaka, do kada će tajništva UNCTAD-a i IMO-a izraditi posebnu studiju o postojećoj praksi država u pogledu upisa brodova na osnovi ugovora o zakupu broda.

Nastavljujući rad raspravljanjem o pomorskim privilegijima, veliki broj prisutnih delegacija složio se da u Nacrtu konvencije treba maksimalno ograničiti broj tražbina koje uživaju prvenstvo naplate ispred hipotekarnih vjerovnika i mortgagea na osnovi pomorskih privilegija odnosno naših zakonskih založnih prava. Po mišljenju nekih delegacija pravo prvenstvene naplate trebalo bi zadržati samo za one tražbine za koje je to neophodno iz socijalnih ili/ekonomskih razloga. Prema mišljenju drugih (Grčke, Liberije, Ujedinjenog Kraljevstva itd.) trebalo bi privilegirani status zadržati i za one tražbine koje su rezultat određenih usluga pruženih brodu (npr. spašavanja) s obzirom da pružanjem takvih usluga brod zadržava svoju vrijednost i omogućava se njegovo daljnje iskorištavanje. Bilo je također prijedloga (Poljska) da se ne prizna privilegirani status nijednoj tražbini za koju je uobičajeno da se u praksi pokriva osiguranjem. Međutim, neke su delegacije izražavale svoje neslaganje s takvim prijedlogom smatrajući da mogućnost osiguranja nekih tražbina ne može uvijek i u potpunosti zamijeniti pravnu zaštitu koju takve tražbine uživaju time što im je priznat privilegirani status.

Gotovo sve delegacije složile su se da se kao privilegirane tražbine prvi reda zadrži plaće pomoraca, a kao privilegirane tražbine drugog reda naknada štete zbog smrti ili tjelesne ozljede osoba bilo na kopnu ili na moru ako su u neposrednoj vezi s iskorištavanjem broda. Premda je bilo i suprotnih mišljenja, ipak je zaključeno da se uz plaće pomoraca privilegirani status izričito prizna i iznosima socijalnog osiguranja koje treba plaćati za račun pomoraca. Delegacija SAD predlagala je da se jasno naznači da privilegirani status imaju samo oni iznosi socijalnog osiguranja pomoraca koje oni moraju plaćati ili poslodavac za njih, a ne i iznosi socijalnog osiguranja na koje imaju pravo organizacije socijalnog osiguranja. Također je prihvaćeno da tražbine zbog spašavanja uživaju privilegirani status, i to prije svih ostalih tražbina koje su stekle takav status do trenutka spašavanja broda, a nakon izvršenog čina spašavanja, tražbine zbog spašavanja imaju prvenstvo naplate trećeg reda, tj. iza plaća pomoraca i iza naknade štete zbog smrti ili tjelesne ozljede pomoraca.

Zasada još nije postignut nikakav sporazum o tome da li će se tražbine naknade izvanugovorne štete zbog fizičkog uništenja ili oštećenja nastalog iskorištavanjem broda (osim tražbina naknade štete zbog gubitka ili oštećenja tereta, kontejnera i prtljage putnika na brodu) zadržati kao privilegirane tražbine s pravom namirenja ispred upisanih hipoteka/mortgagea, ili bi

ih trebalo uvrstiti u čl. 6(1) Nacrta konvencije kao tražbine za koje postoji pomorski privilegij ako to nacionalno pravo predviđa, ali koje se namiruju nakon namirenja hipotekarnih vjerovnika odnosno mortgagea. Ovaj prijedlog istakla je delegacija Francuske, a podržale su je mnoge druge delegacije.

U odnosu na tražbine zbog vađenja podrtine i za doprinos u zajedničku havariju mišljenja delegacija su bila vrlo podijeljena. Neke delegacije su smatrале da trošak vađenja podrtine zaslužuje privilegirani status (npr. Liberija), ili ako već, da ga treba uključiti u lučke, kanalske i druge troškove, dakle tražbine koje prema Nacrta konvencije uživaju privilegirani status šestog reda (Liberija, Norveška, Kanada itd.). Bilo je također mišljenja da bi troškove vađenja podrtine i doprinosa u zajedničku havariju trebalo iz čl. 4. Nacrta prenijeti u čl. 6(1) Nacrta konvencije, tj. priznati im privilegirani status, ali s pravom namirenja nakon upisanih hipotekarnih vjerovnika odnosno mortgagea (Francuska, Grupa 77 itd.).

Napokon, u odnosu na lučke, kanalske i druge troškove, znatan broj delegacija mislio je da se takvim tražbinama treba priznati privilegirani status, ali u čl. 6(1) Nacrta konvencije, tj. iza hipotekarskih tražbina i tražbina osiguranih mortgageom (Ujedinjeno Kraljevstvo, Francuska, Poljska, Švedska itd.). Bilo je međutim delegacija koje su smatrале da ovoj vrsti tražbina treba priznati privilegirani status kakav su imale po Konvenciji iz 1926. i 1967. (Egipat, Kina itd.).

Jugoslavenska delegacija založila se u okviru rada Grupe 77 da se svakako zadrži privilegirani status za plaće pomoraca, naknadu štete zbog tjelesne ozljede ili smrti pomoraca i za tražbine zbog spašavanja, kao što je predviđeno u Nacrta konvencije u čl. 4(1) (a) (b) (c). U pogledu eventualne mogućnosti prijenosa svih ostalih privilegiranih tražbina predviđenih u (iv) (v) (vi) čl. 4(1) Nacrta konvencije u čl. 6(1) Nacrta, jugoslavenska je delegacija rezervirala pravo da svoj konačni stav izrazi naknadno nakon konzultacija o pravnim posljedicama koje bi to moglo imati za naše pravo i pomorsku praksu.

Potrebno je također naglasiti da su promatrači raznih međunarodnih organizacija predlagali da se u tekstu Nacrta konvencije prizna privilegirani status i tražbinama onih osoba čije interesu organizacije zastupaju i predstavljaju. Tako je promatrač Međunarodnog udruženja luka i pristaništa (IAPH) zatražio što viši rang za lučke, kanalske i druge troškove, te istovremeno da se jasno označi u čl. 11. Nacrta konvencije da se iz prodajne cijene broda prilikom prisilne prodaje najprije namiruju troškovi održavanja i zadržavanja broda u luci nastali od trenutka važenja privremene mjere zaustavljanja broda do trenutka završetka prisilne prodaje broda. Promatrač Udruženja zapadnoevropskih brodograditelja (AWES) tražio je da se prizna privilegirani status za tražbine brodogradilišta zbog gradnje i popravka broda. Promatrač Međunarodnog udruženja opskrbljivača brodova (ISSA) predlagao je da se makar i u čl. 6(1) Nacrta konvencije prizna privilegirani status tražbinama opskrbljivača brodova. Promatrač Instituta međunarodnih zakupaca kontejnera (IICL) predlagao je da se prizna privilegirani status traž-

binama koje zakupodavci kontejnera imaju prema brodu, odnosno osobi koja iskorištava brod.

U odnosu na predloženi tekst st. 2. čl. 4. Nacrta konvencije, opće je prihvaćen prijedlog delegacije Kanade da se suzi primjena odredbe sadržane u tom stavu tako da su iz primjene konvencije isključene samo one tražbine koje nastanu u vezi s onečišćenjem ako je takva šteta predviđena u Međunarodnoj konvenciji o građanskoj odgovornosti za štetu zbog onečišćenja mora uljem (1969) ili u bilo kojem protokolu ili promjeni koji su na snazi. Ovo stoga što je za štete predviđene u Konvenciji iz 1969. i u protokolima koji su kasnije doneseni određeno obvezno osiguranje.

U diskusiji o tekstu čl. 6. Nacrta konvencije postavilo se u prvom redu pitanje da li treba konvencijom uopće dopustiti državama pravo da vlastitim zakonodavstvima priznaju privilegirani status i ostalim tražbinama koje nisu predviđene članom 4. Nacrta konvencije, te ako se takvo pravo i prizna, da li je korisnije zadržati samo opću formulaciju kao što je sada predviđena u čl. 6(1) Nacrta konvencije, ili bi bilo bolje taksativno nabrojiti tražbine kojima se priznaje Nacrtom konvencije privilegirani status nakon upisanih hipoteka/mortgagea. Neke delegacije (npr. Liberija) koje su podržavale uvrštenje liste privilegiranih tražbina u čl. 6(1) Nacrta konvencije, mislile su da lista treba ostati otvorena, tako da države, kad priznaju određenoj tražbini privilegirani status u svom zakonu, mogu tražiti da se takva privilegirana tražbina uvrsti i u čl. 6(1) Nacrta konvencije. Druge delegacije (npr. Francuska) smatrale su da je neophodno iz praktičnih razloga listu zaključiti do usvajanja nove konvencije o pomorskim privilegijima i hipotekama na predstojećoj diplomatskoj konferenciji. Jugoslavenska delegacija nije uopće smatrala korisnim izjasniti se u prilog sastavljanja liste privilegiranih tražbina koja bi bila uvrštena u čl. 6(1) Nacrta konvencije, bilo da je takva lista otvorena ili konačna. Stoga je jugoslavenska delegacija u okviru rada Grupe 77 rezervirala svoje pravo da kasnije zauzme konačan stav i o prenošenju pojedinih privilegiranih tražbina iz čl. 4(1) u čl. 6(1) Nacrta konvencije i o svrshodnosti uvrštenja u čl. 6(1) Nacrta konvencije bilo otvorene ili konačne liste privilegiranih tražbina.

Vrlo živa diskusija i dosta oprečna mišljenja iznošena su u odnosu na potrebitost spominjanja prava retencije u Nacrtu konvencije i u odnosu na primjerenost postojećeg teksta čl. 6(2) Nacrta konvencije. Dok su neke delegacije (Norveška, Švedska, Finska itd.) bile sklonije zadržati postojeći tekst čl. 6. Nacrta, druge su delegacije predlagale, predvođene Grupom 77, da se pravo retencije normira u zasebnom članu jer to pravo nema ništa zajedničko s pomorskim privilegijima. Napokon, delegacija Francuske je istakla da bi bilo probitačnije u novoj konvenciji, po uzoru na Konvenciju iz 1926, uopće ne spominjati pravo retencije, jer onako kako je pravo retencije predviđeno u Konvenciji iz 1967. i u sadašnjem Nacrtu konvencije sprečava Francusku, a vjerojatno i neke druge države da prihvate novu konvenciju s obzirom da je pravni koncept prava retencije u francuskom pravu bitno drugačiji od retencije koja se spominje u čl. 6. Nacrta konvencije. Ako bi se ipak zadržala postojeća formulacija čl. 6(2) Nacrta konvencije, delegacija Francuske je predložila da se u novoj konvenciji omogući

državama ugovornicama stavljanje rezerve na primjenu st. 2. čl. 6. Konvencije. Predstavnici onih država koje priznaju u nacionalnom pravu pravo retencije brodopopravljačima za izvršene usluge popravka broda (npr. Finska, Norveška, Švedska itd.) predložile su da, ako se izbaci iz Nacrta konvencije čl. 6(2), za njih bi bilo prihvatljivo ako se u čl. 4. Nacrta konvencije tražbinama brodopopravljača prizna privilegirani status. Konačna odluka o sadržaju člana 6. Nacrta konvencije odložena je za kasnije.

Mnoge delegacije sudjelovale su u diskusiji o dva člana koji se odnose na prisilnu prodaju broda, tj. čl. 10. i čl. 11. Nacrta konvencije. Prihvaćen je prijedlog da se u čl. 10. Nacrta promijeni redoslijed osoba koje treba obavijestiti o prisilnoj prodaji tako da to u prvom redu bude voditelj upisnika, a potom ovlaštenici upisanih hipoteka/mortgagea i tereta predviđeni u podstavku (b) i (c) istog člana. Delegacija Egipta predlagala je da se riječ »voditelj upisnika« u podstavku (c) čl. 10. Nacrta konvencije zamjeni riječju »nadležni organ« (»competent authority«) ili čak riječima: »nadležni organ zadužen za upis u državi u kojoj je brod upisan« (»competent authority in charge of the register in the State in which the vessel is registered«). Većina je delegacija bila vrlo rezervirana prema ovom prijedlogu smatrajući da, ako se obavijest o prisilnoj prodaji šalje nadležnom organu, a ne izravno voditelju upisnika, to može dovesti do nepotrebnog komplikiranja cijelog postupka obavljanja i gubitka vremena unutar kojeg obavijest o prisilnoj prodaji treba dostaviti svim zainteresiranim. Bilo je također primjedaba (Švicarska, SAD i dr.) da je rok od 30 dana predviđen Nacrtom konvencije za obavljanje svih zainteresiranih o prisilnoj prodaji broda ionako vrlo kratak, pa da bi stoga bilo korisno predvidjeti u Nacrту da rok počinje teći bilo od trenutka odaslanja obavijesti ili od trenutka primitka obavijesti. Neke delegacije (SAD) smatrali su da bi se problem pravodobnog obavljanja mogao riješiti tako da se uvede sustav javne obavijesti (u novinama ili na oglasnoj ploči suda), dočim su druge delegacije smatrali da je dovoljno u novoj konvenciji predvidjeti dužnost da se obavijest šalje najbržim raspoloživim sredstvom (Švicarska, Liberija).

U odnosu na čl. 11, st. 2. Nacrta konvencije promatrač Međunarodnog udruženja luka i pristaništa (IAPH) predložio je da se u Nacrту konvencije naznači da lučke vlasti imaju pravo prije svih ostalih naplatiti svoje troškove prouzročene očuvanjem i održavanjem broda u luci za vrijeme od kada je brod zaustavljen do trenutka dok nije završena prisilna prodaja broda. Isti promatrač predložio je da, ako ostale delegacije ne prihvate ovaj njegov prijedlog, Zajednička radna grupa stručnjaka razmotri mogućnost da se za tražbine ove vrste lučkim vlastima prizna pomorski privilegij po uzoru na tražbine u čl. 4. Nacrta konvencije. Delegacije koje su se u svojim izlaganjima osvrnule na prijedlog promatrača IAPH-a, poglavito delegacija Francuske i V. Britanije, izjasnile su se da je korisnije jasno predvidjeti pravo lučkih vlasti na naplatu tražbina za očuvanje i održavanje broda u luci do prisilne prodaje u tekstu čl. 11. Nacrta, negoli takvim tražbinama priznati privilegirani status u čl. 4(1) Nacrta. Međutim, kako je ovo pitanje usko vezano za rješenje pitanja vezanih uz formulaciju čl. 4. i 5. Nacrta konvencije, odlučeno je da će se o njemu konačno odlučiti naknadno.

Brojne su delegacije predlagale da se u tekst st. 3. čl. 11. Nacrta konvencije uvrsti odredba po uzoru na čl. 11(3) Međunarodne konvencije o ograničenju odgovornosti za pomorske tražbine iz 1976. tako da iznos kuponve cijene dosuđen kreditoru u postupku prisilne prodaje broda mora biti stvarno dostupan kreditoru i slobodno prenosiv (»actualy available and freely transferable«).

3. ZAKLJUČAK

III. zasjedanje Međuvladine zajedničke UNCTAD/IMO radne grupe stručnjaka o pomorskim privilegijima i hipotekama bilo je uspješno. Radilo se vrlo ozbiljno sve raspoloživo vrijeme, a diskusije i prijedlozi sudionika bili su pretežno dobro argumentirani i vrlo često potpuno opravdani. Zamjetljivo je nastojanje pojedinih država iz kojih najčešće potječu davatelji kredita za nabavku brodova da u tekstu nove konvencije unesu što više odredaba koje bi bile u skladu s njihovim već postojećim pomorskopravnim zakonodavstvima ili da maksimalno osiguraju zaštitu interesa svojih kreditora. Zaštita interesa kreditora prilikom nabavke brodova opravданo je nastojanje svih sudionika Zajedničke međuvladine radne grupe stručnjaka s obzirom da je ocijenjeno da se reviziji postojećih konvencija o pomorskim privilegijima i hipotekama (Konvencije iz 1926. i 1967.) pristupi upravo s ciljem da se novim međunarodno unificiranim režimom pomorskih privilegija i hipoteka/mortgagea osigura što potpunija i djelotvornija zaštita interesa kreditora kako bi se pridonijelo njihovo spremnosti da financiraju izgradnju trgovачkih flota zemalja u razvoju. Potrebno je međutim uvijek imati na umu da nijedno od predviđenih rješenja ne bude u suprotnosti s općeprihvaćenim pravnim načelima i odredbama drugih međunarodnih instrumenata čak i kad bi takva rješenja značila ozakonjenje određene već ustaljene prakse pojedinih zemalja.

Prilikom rada Zajedničke međuvladine radne grupe stručnjaka zamjetno je relativno zadovoljavajuće uvažavanje interesa zemalja u razvoju okupljenih u Grupu 77, mada neki prijedlozi pojedinih razvijenih zemalja, posebno kad se radi o tumačenju odredaba Konvencije o upisu brodova iz 1986. o pravnim učincima privremenog upisa broda, nisu u stvarnom interesu zemalja u razvoju iako ih se nastoji takvima prikazati. Stoga se naša delegacija usprotivila takvim prijedlozima tumačenja smatrajući da bilo kakva odredba nove Konvencije o pomorskim privilegijima i hipotekama koje bi omogućavale dvostruki upis brodova, bez obzira na dobre motive, nisu u interesu ni pravne sigurnosti općenito, pa prema tome ni u interesu zemalja u razvoju.

Na kraju zasjedanja zaključeno je da se IV. zasjedanje Međuvladine zajedničke UNCTAD/IMO radne grupe stručnjaka održi od 16. do 20. svibnja 1988. u zgradi IMO-a u Londonu.

Summary

REPORT OF THE III SESSION OF THE JOINT UNCTAD/IMO INTERGOVERNMENTAL GROUP OF EXPERTS ON MARITIME LIENS AND MORTGAGES AND RELATED SUBJECTS, Geneva, 30. XI—11. XII 1987.

The author participated on the Third session of the Joint UNCTAD/IMO Intergovernmental Group of Experts on Maritime Liens and Mortgages and related subjects, held in Geneva from 30. Nov. to 11. Dec. 1987. The effectiveness and acceptability of any international regime on maritime liens and mortgages was of legitimate concern to UNCTAD and IMO, which was why the governing bodies of UNCTAD and IMO agreed to establish the Joint Intergovernmental Group of Experts. The main task of the Group was to establish through introducing the necessary changes in the Convention on maritime liens and mortgages (1967) an international legal framework acceptable to as many countries as possible. The Joint Intergovernmental Group thus drew up »Draft Articles on Maritime Liens and Mortgages« and it was analysed at the III session of the Group. The author deals in her report with the suggestions, objections and proposals made by various national delegations to the text of the IMO/UNCTAD Draft which followed to a great extent the Draft made earlier by CMI on the same subject. The report is intended as information on the legal position of the Yugoslav Government on that subject for all interested, and on tendencies in development of current international law on maritime liens and mortgages.